

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 345/2022-33

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED] a [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Petrom Krchnákom, Dolná 13, Banská Štiavnica, proti uzneseniu Okresného súdu Žiar nad Hronom č. k. 9 C 99/2015 z 9. novembra 2021 a proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 14 Co 6/2022 z 22. februára 2022 takto

rozhodol:

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. mája 2022 domáhajú vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Okresného súdu Žiar nad Hronom (ďalej len „okresný súd“) č. k. 9 C 99/2015 z 9. novembra 2021 (ďalej aj „uznesenie okresného súdu“) a postupom a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 14 Co 6/2022 z 22. februára 2022 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu“ alebo spolu ďalej aj „napadnuté uznesenia“).

Sťažovatelia ústavnou sťažnosťou napadli iba výrok o náhrade trov konania a navrhujú napadnuté uznesenia zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia sa na okresnom súde proti žalovaným v 1. až 3. rade domáhali určenia, že v žalobe špecifikované nehnuteľnosti patria do dedičstva po ich právnych predchodcoch. Žalobný návrh odôvodnili tým, že ich právni predchodcovia získali nehnuteľnosti od vtedajšej Východnej dráhy – Správy dráhy v Bratislave do bezpodielového spoluvlastníctva v roku 1975 na základe kúpnej zmluvy. Následne v rámci vykonania registra obnovenej evidencie pozemkov (ďalej len „ROEP“) došlo na základe chybného spracovania k zápisu uvedených pozemkov do vlastníctva žalovanej v 3. rade Slovenskej republiky – Železnice Slovenskej republiky (ďalej len „železnica“), v dôsledku čoho tieto nehnuteľnosti neboli predmetom dedenia po právnych predchodcoch sťažovateľov. Železnica a žalovaní v 1. a 2. rade uzavreli v roku 2005 kúpnu zmluvu, na základe ktorej kataster nehnuteľností povolil vklad vlastníckeho práva v prospech žalovaných v 1. a 2. rade do bezpodielového spoluvlastníctva.

Sťažovatelia požiadali vtedajšiu Správu katastra nehnuteľností Banská Štiavnica (ďalej len „kataster“) listom z 1. júla 2013 o prešetrenie stavu. Kataster pri šetrení zistil, že v rámci chybného spracovaného ROEP došlo k mylnému zápisu vlastníckeho práva v prospech železnice, a odkázal sťažovateľov na vypracovanie geometrického plánu a identifikácie pozemkov a následne na dohodu s evidovanými vlastníkmi, prípadne na súdne konanie.

Sťažovatelia dali vypracovať geometrický plán a identifikáciu pozemkov a následne oslovili žalovaných v 1. až 3. rade na účely uzatvorenia mimosúdnej dohody. Žalovaní k uzatvoreniu dohody nepristúpili, a preto sťažovatelia podali na okresnom súde určovaciu žalobu.

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 9 C 99/2015 z 15. decembra 2015 (ďalej len „prvý rozsudok“) žalobnému návrhu sťažovateľov vyhovel a určil, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po právnych predchodcoch sťažovateľov. Zároveň určil, že žalovaní sú povinní zaplatiť sťažovateľom náhradu trov konania v sume 899,55 eur. Proti výroku o trovách konania podali odvolanie obe sporové strany. Krajský súd uznesením č. k. 14 Co 195/2016 z 26. apríla 2016 prvý rozsudok okresného súdu vo výroku trovách konania zrušil a vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Krajský súd vo svojom zrušujúcom rozhodnutí zaviazal okresný súd preskúmať možnosť aplikácie § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

4. Okresný súd napadnutým uznesením rozhodol, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania. Okresný súd napadnuté uznesenie odôvodnil výnimočnými okolnosťami prípadu, keďže pri spracovaní ROEP došlo k hrubej chybe nezavinenej stranami sporu. Zároveň okresný súd poukázal na to, že kataster nebol oprávnený vec riešiť formou opravy chyby v katastrálnom operáte ani chyby ROEP, keďže od zápisu rozhodnutia do ROEP už uplynuli viac ako tri roky, teda právni predchodcovia sťažovateľov neustriehli včas ochranu svojho vlastníckeho práva.

5. Proti uzneseniu okresného súdu podali sťažovatelia odvolanie. Krajský súd uznesenie okresného súdu zmenil z formálnych dôvodov, resp. upravil znenie výroku tak, aby zodpovedalo požiadavkám ustanovení Civilného sporového poriadku. Vecne sa však s rozhodnutím okresného súdu stotožnil, teda žalobcom (sťažovateľom) nárok na náhradu trov

prvoinštančného konania proti žalovaným v 1. až 3. rade nepriznal. Krajský súd v reakcii na odvolanie sťažovateľov konštatoval v odôvodnení napadnutého uznesenia správnosť postupu okresného súdu, ako aj správnosť samotného odvolaním napadnutého rozhodnutia. V odôvodnení napadnutého uznesenia krajský súd uviedol: „Z obsahu spisového materiálu a zistených skutočností je zrejmé, že nesprávny zápis vlastníctva v prospech žalovaného 3/ nebol zapríčinený ani jednou zo sporových strán, ani ich právnymi predchodcami, len nesprávnym vykonaním ROEP-u, teda, orgánom verejnej moci. Žalobcovia sa teda po práve domáhali priznania vlastníckeho práva, ktoré prináležalo ich právnym predchodcom... Žalobcovia nemali iný právny nástroj ako sa opätovne domôcť vlastníckeho práva svojho predchodcu, i keď je im, resp. ich právnym predchodcom pričítat' za vinu, že nedostatočne chránili svoje práva, ani v lehote 30 dní neuplatnili námietky proti výpisu z návrhu registra a ani následne nežiadali o opravu chýb pri realizovaní ROEP. Totiž ak schválený register obsahuje údaje o pozemkoch a právnych vzťahoch k nim, ktoré sú v rozpore s údajmi, ktoré boli podkladom pre jeho zostavenie, správny orgán po prerokovaní v komisii rozhodne o zmene údajov schváleného registra do troch rokov od zápisu údajov registra do katastra nehmuteľností. Právni predchodcovia žalobcov pochybenie orgánu vykonávajúceho ROEP nezaregistrovali a nesprávnosť vykonaného zápisu a v tom dôsledku odňatie vlastníckeho práva neuplatnili v lehote, kedy by takéto pochybenie bolo možné v administratívnom konaní, nie v konaní súdnom na základe žaloby. Pokiaľ by žalobcovia resp. ich právni predchodcovia boli bdeli vo svojom vlastníckom práve i v čase troch rokov po vykonaní ROEP-u, uvedené pochybenie mohol v administratívnom konaní napraviť ten orgán, ktorý ho zapríčinil, bez nutnosti vedenia súdneho sporu... Odvolací súd akceptuje postoj a argumentáciu žalovaných, ktorí v konaní bránili svoje добромysel'né vlastníctvo v rozsahu v akom ho nadobudli a rovnako takému konaniu žalovaných nemožno čokoľvek vyčítat', a to ani nedostatok bdelosti. Vzhľadom na špecifické okolnosti sporu a okolnosti, ktoré súdnemu konaniu predchádzali, odvolací súd konštatoval správnosť záveru súdu prvej inštancie o existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa v prejednávanej veci.“

6. V súvislosti s námietkou sťažovateľov, že nemali možnosť vyjadriť sa k aplikácii § 257 CSP, krajský súd uviedol: „... sporové strany mali vedomosť o nutnosti vysporiadať sa s otázkou možnosti aplikácie pôvodne § 150 OSP (teraz § 257 CSP), keďže existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa sa domáhali žalovaní 1/, 2/ už v podanom odvolaní, o ktorom rozhodol Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením č. k. 14Co/195/2016-109 zo dňa 26.04.2016, ktorým zrušil rozsudok okresného súdu vo výroku o trovách konania a v tomto rozsahu vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie... Doručením uznesenia okresného súdu boli sporové strany oboznámené s rozhodnutím odvolacieho súdu ako vo výrokovej časti, tak aj s jeho odôvodnením. Práve z odôvodnenia odvolacieho súdu vyplýva usmernenie odvolacieho súdu zadané súdu prvej inštancie pre ďalší postup v konaní, v ktorom bola explicitne zadaná požiadavka pre vysporiadanie sa s možnosťou aplikácie § 150 OSP. Vzhľadom na skutočnosť, že súd prvej inštancie je právnym názorom odvolacieho súdu viazaný, a to i v rozsahu ďalšieho postupu v konaní, z uvedeného vyplýva, že žalobcovia 1/ až 3/ mali vedomosť o nutnosti

vysporiadania sa súdom s navrhovanou aplikáciou § 150 ods. 1 žalovanými a po doručení uznesenia odvolacieho súdu mali k uvedenej otázke možnosť súdu predniesť argumentáciu.“

II.

Argumentácia sťažovateľov

7. Sťažovatelia predovšetkým nesúhlasia s tvrdením okresného súdu a krajského súdu o existencii výnimočných okolností prípadu. Podľa názoru sťažovateľov odmietnutím mimosúdnej dohody žalovaní zadali príčinu na vznik súdneho sporu, a preto by v prípade ich prehry mali znášať dôsledky v podobe náhrady trov konania. Právny zástupca sťažovateľov ponúkol žalovaným dohodu a vysvetlenie celej situácie, čo však žalovaní odmietli.

8. V ďalšej sťažnostnej línii sťažovatelia uviedli, že napadnuté uznesenia považujú za nedostatočne odôvodnené vzhľadom na to, že všeobecné súdy sa nevysporiadali s eventúálnymi dopadmi aplikácie § 257 CSP na sťažovateľov. Namietali, že okresný súd aj krajský zvolili prístup, ktorý „ignoruje zásadné námietky účastníkov“, čím spôsobili arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť napadnutých uznesení.

9. Napokon sťažovatelia aj v ústavnej sťažnosti zotrvali na názore o porušení svojich procesných práv tým, že neboli explicitne vyzvaní, aby sa vyjadrili k možnosti použitia § 257 CSP.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietanie porušenia základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny) a práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutými uzneseniami okresného súdu a krajského súdu, ktorými bolo o náhrade trov konania (v spore, kde sťažovatelia vystupujú v procesnom postavení žalobcov) rozhodnuté podľa § 257 CSP.

III.1. K namietanému porušeniu práv postupom a uznesením okresného súdu:

11. Ústavnú sťažnosť proti napadnutému uzneseniu okresného súdu vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv je potrebné odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy.

13. Proti uzneseniu okresného súdu sťažovatelia podali odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu právam sťažovateľov podľa ústavy a dohovoru mal krajský súd v rámci odvolacieho konania. Tým je zároveň v uvedenom rozsahu vylúčená právomoc ústavného súdu.

III.2. K namietanému porušeniu práv postupom a uznesením krajského súdu:

14. Rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ústavný súd považuje za integrálnu súčasť civilného procesu a zásadnú výsadu všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novšej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016).

15. Ústavný súd konštatuje, že aplikácia § 257 CSP je možná výlučne v tom prípade, ak všeobecný súd dospeje k záveru, že v okolnostiach danej veci dôvody osobitného zreteľa skutočne a bezvýhradne existujú. Vymedzenie obsahu tohto právneho pojmu je úlohou všeobecných súdov, a to vždy so zreteľom na kontext v konkrétne posudzovanej veci. Vzhľadom na to ústavnému súdu neprináleží posudzovať existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa na aplikáciu daného ustanovenia, pretože ide o nezávislé diskrečné oprávnenie všeobecných súdov. Je však nutné poznamenať, že musí ísť o výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí všeobecného súdu riadne a presvedčivo odôvodnený (I. ÚS 54/2019).

16. Ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu v nadväznosti na sťažovateľmi v ústavnej sťažnosti uplatnenú argumentáciu a bez opätovného citovania relevantných častí napadnutého uznesenia konštatuje, že krajský súd rozhodol o trovách konania, aplikujúc § 257 CSP, tak, že zohľadnil všetky na vec sa vzťahujúce a právne relevantné okolnosti. Krajský súd zohľadnil všetky okolnosti viažuce sa na začatie konania, a to na oboch stranách, pričom dospel k záveru, že žalobcovia, ale ani žalovaní nespôsobili chybný zápis vlastníctva k nárokovaným pozemkom. Krajský súd (ale i okresný súd) potom na základe uvedeného uzavrel, že bolo prirodzené, keď žalovaní v 1. a 2. rade bránili svoje добromyseľne nadobudnuté „vlastníctvo“. Práve v tomto momente videli všeobecné súdy výnimočnosť prípadu hodnú osobitného zreteľa, čo aj ústavne udržateľným spôsobom odôvodnili.

17. Námietku sťažovateľov týkajúcu sa porušenia práv tým, že nemali možnosť vyjadriť sa k použitiu § 257 CSP, považuje ústavný súd za neopodstatnenú. Navyše touto námietkou sa podrobne zaoberal krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia, z ktorého vyplýva, že sťažovatelia preukázateľne vedeli o nevyhnutnosti posúdenia aplikácie § 257 CSP z rozhodnutia krajského súdu č. k. 14 Co 195/2016 z 26. apríla 2016. Napokon sťažovatelia využili svoje právo v rámci odvolacieho konania proti uzneseniu okresného súdu a svoj názor na využitie § 257 CSP v ich veci prezentovali v odvolaní.

18. V napadnutom uznesení krajského súdu ústavný súd nezistil v skutkových a právnych záveroch nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti. Krajský súd poskytol jasné, zrozumiteľné a dostatočné argumenty zodpovedajúce zásadám spravodlivosti pre prijaté rozhodnutie.

Skutočnosť, že sťažovatelia sa s právnymi názormi krajského súdu nestotožňujú, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti týchto názorov.

19. Na základe uvedeného nezistil ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti v napadnutom uznesení krajského súdu pochybenia takej ústavnoprávnej intenzity, aby mohol po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie konštatovať porušenie označených práv, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. júla 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu